

**TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI  
FAKULTA TEXTILNÍ**

**BAKALÁŘSKÁ PRÁCE**

**LIBEREC 2009**

**TOMÁŠ WOLF**

**TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI**  
**FAKULTA TEXTILNÍ**



Studijní program: B3107 Textil  
Studijní obor: 3107R007 Textilní marketing

**VÝROBKY Z USNÍ A HODNOCENÍ JEJICH  
VLATNOSTÍ**  
**HIDE PRODUCTS AND CLASSIFICATION OF  
THEIR QUALITY**

Tomáš Wolf

KHT-679

**Vedoucí bakalářské práce:** Ing. Hana Pařilová, Ph.D.

**Rozsah práce:**

Počet stran textu ...38

Počet obrázků .....13

Počet tabulek .....0

Počet grafů.....0

Počet stran příloh..17

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Fakulta textilní

Katedra hodnocení textilií

Akademický rok: 2008/2009

## ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tomáš WOLF**

Studijní program: **B3107 Textil**

Studijní obor: **Textilní marketing**

Název tématu: **Výrobky z usní a hodnocení jejich vlastností**

### Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- Popište způsob zpracování kůží a problematiku zjišťování kvality vyčíněných usní
- Zpracujte obrazovou dokumentaci základních výrobků z usní
- Navrhněte způsob prezentace kožených výrobků

## PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předložená *diplomová (bakalářská)* práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb. O právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

Souhlasím s umístěním *diplomové (bakalářské)* práce v Univerzitní knihovně TUL.

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou (*bakalářskou*) práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že TUL má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé diplomové (*bakalářské*) práce a prohlašuji, že **souhlasím** s případným užitím mé diplomové (*bakalářské*) práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom toho, že užít své diplomové (*bakalářské*) práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše).

V Liberci dne 14. 5. 2009

.....  
Podpis

## PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí práce **Ing. Haně Pařilové, Ph.D.** a konzultantovi **Ing. Ladislavovi Kubátovi** za cenné a podnětné rady při překonávání problémů spojených s bakalářskou prací.

Děkuji zástupcům oslovených firem, kteří mi poskytli požadované informace.

V neposlední řadě děkuji své rodině a přátelům, kteří mně podporovali po celou dobu studia.

## ANOTACE

Bakalářská práce je věnována popisu zpracování kůží na usně v koželužské dílně. Dále popisuje požadavky na kvalitu usní a způsoby jejího zjišťování. Závěrečná část je věnována popisu a rozdělení hotových výrobků z usní. Všechny tyto oblasti jsou také zpracovány do prezentace, uveřejněné na <http://turbo.cdv.tul.cz/>, kde jsou také doplněny množstvím názorné obrazové dokumentace. Postup tvorby této prezentace je uveden v kapitole 6. bakalářské práce.

### **KLÍČOVÁ SLOVA:**

kůže, usně, kožená galanterie, prezentace, Moodle

## ANNOTATION

The Bachelor thesis is devoted to description of skin into hide processing in tan-yard. It also presents requirements of hide quality and its detection. The final part promotes characteristics and discription of completed hide products. All fields are elaborated in presentation, which is presented on <http://turbo.cdv.tul.cz/>, where are also visual picture demonstrations. Procedure of creating the presentation is analyzed in Chapter 6.

### **KEY WORDS:**

skin, hide, leather haberdashery, presentation, Moodle

## Obsah

1. Úvod .....	7
2. Cíl práce .....	8
3. Způsob zpracování kůží na usně .....	9
3.1. Výroba holiny.....	9
3.2. Činění .....	13
4. Zjišťování kvality vyčiněných usní .....	14
5. Výrobky z usní .....	20
5.1. Oděvy z usní.....	20
5.2. Obuv .....	20
5.2.1. Konstrukce obuvi .....	21
5.3. Kožená galanterie .....	22
5.3.1. Konstrukce výrobků kožené galanterie .....	22
5.3.2. Sortiment výrobků kožené galanterie.....	24
6. Prezentace kožených výrobků .....	30
7. Závěr.....	36
8. Seznam pramenů .....	37
9. Seznam příloh.....	38

## 1. Úvod

Hlavním cílem této bakalářské práce je navrhnout způsob prezentace kožených výrobků.

Za účelem získání dat pro tuto prezentaci byla navštívena firma GARA, která se věnuje koželužskému zpracování kůží. Při této návštěvě byl získán dostatek informací ohledně zpracování kůží, včetně obrazové dokumentace. Cílem bylo získat informace především o strojích, které se při zpracování používají, o požadavcích na kvalitu a o specifikách, která jsou spojena s podnikáním v tomto oboru. Získané informace jsou popsány v kapitole č. 3.

Dalším krokem při získávání informací byla schůzka se zástupcem firmy KOZAK, která se zabývá výrobou a prodejem výrobků z usní. Zde bylo opět získáno množství informací užitečných pro prezentaci výrobků – obrazová dokumentace a množství poznatků z praxe. Rozdělení výrobků z usní je uvedeno v kapitole č. 5, obrazová dokumentace k nim pak v přílohách č. 1 až 3.

Pro samotou prezentaci výrobků byl vybrán systém Moodle. Pomocí tohoto systému mohou být poznatky, které se podařilo získat pomůckou při studiu pro ostatní studenty.

Tyto prostředky pomohly splnit cíle práce.



## 2. Cíl práce

Cílem práce je vytvořit komplexní a ucelenou prezentaci výroby usní a sortimentu výrobků z nich. Prezentace začíná popisem zpracování kůží na usně v koželužské dílně. Popisuje kompletní technologický postup výroby od obdržení konzervované kůže po useň, která dílnu opouští.

Další část prezentace je zaměřena na požadavky na kvalitu usní a způsoby jejího zjišťování. Popisuje také různé přístupy k jejímu posuzování.

Závěrečná část prezentace je pak věnována hotovým výrobkům z usní a jejich rozdělení. Jsou zde popsány jak základní výrobky z usní, které jsou obecně známé – oděvy nebo obuv, tak i méně obvyklé výrobky – např. neceséry, druhy peněženek apod.

V této bakalářské práci je úvodní část - zpracování kůží na usně uvedena pouze ve zkrácené formě. Operace patřící k předúpravě a konečné úpravě usní zde již popsány nejsou. Zájemci o bližší informace ohledně těchto operací je mohou nalézt v literatuře [1] a zmiňované prezentaci.

Kapitoly popisující kvalitu usní a výrobky z usní jsou zde uvedeny v plném rozsahu.

Další kapitola bakalářské práce je následně věnována popisu samotné tvorby prezentace v systému Moodle.

### 3. Způsob zpracování kůží na usně

Způsob zpracování kůží můžeme rozdělit na dvě skupiny podle výsledku zpracování a to na zpracování kůží na usně a zpracování kůží na kožešiny. Základním rozdílem mezi těmito skupinami je, že při výrobě kožešin se neodstraňují chlupy a pokožka.

Tato práce je však zaměřena pouze na výrobky z usní, proto i tato kapitola bude věnována pouze způsobu zpracování kůží na usně.

Výrobu usní z kůží (koželužský proces) lze rozdělit na výrobu holiny a činění (prováděné v mokré dílně), předúpravu a konečnou úpravu (v suché dílně).

Řada výrobních operací probíhá ve vodném prostředí, a proto se při výrobě usní spotřebovává mnoho vody (cca 70 litrů vody na 1 kg kůže). Kvalita užitkové vody, která se ve výrobě používá, ovlivňuje kvalitu operací a tím i usní. Voda musí být čistá, bez mikroorganismů a organických látek, s nízkým obsahem solí železa, manganu, síranů a uhličitánů, musí mít přiměřenou tvrdost, pH neutrální (6-8) a konstantní teplotu (cca 18°C).

#### 3.1. Výroba holiny

Několik prvních výrobních operací při výrobě holiny probíhá v koželužských sudech (obr. č. 1). Koželužské sudy jsou uvnitř opatřeny kolíky (obr. č. 2), které musí být z materiálů odolných vůči mechanickému namáhání a také vůči chemikáliím, které se při zpracování kůží používají.

V koželužských sudech se na zpočátku zkonzervované kůže nechávají působit chemikálie tak, aby byly dosaženy jejich požadované vlastnosti.



Obr. č. 1: Koželužský sud



Obr. č. 2: Kolíky v koželužském sudu

Operace prováděné v koželužských sudech podle literatury [1]:

„Námok:

Účelem námoku je:

- přivést kůži do takového stavu v jakém byla po stažení ze zvířete, tzn. dostat do kůže 70-75 % vody;
- odstranit konzervační prostředky (např. sůl, naftalen);
- vyloužit co nejvíce šláv a globulárních bílkovin (albuminů a globulinů), které vyplňují prostory mezi kožním pletivem;
- očistit kůži od nečistot, které zůstaly na povrchu suroviny, pokud nebyly odstraněny již po zabítí zvířete;

Odtučňování:

Jedná se o zbavování holiny nerozpustných přebytečných tuků a zajištění stejnoměrného rozvrstvení tuků v usni. Používají se chemikálie, které zmýdelňují tuk při nižší teplotě a v poměrně krátké době (uhličitan draselný - potaš, nebo smáčedlo např. Syntapon L.).

Loužení:

Účelem loužení je uvolnit pokožku a chlupy, vyloužit z kůže další podíl globulárních bílkovin, rozdělit vláknitou strukturu škóry, způsobit zbobtnání škóry, docílit chemických změn kolagenu a zmýdelnit tukové látky. Chemikálie působí na keratin, který je méně odolný než vlákna kolagenová. Uvolněný chlup se mechanicky snadno odstraní.“

Další výrobní operace se vykonávají na strojích, kterých hlavní součástí je nožový válec (obr. č. 3). Tento válec má spirálově točené mosazné nože, které podle operace, pro kterou se stroj využívá, mohou být tupé, nebo ostré a nohou zpracovávat líc, nebo rub kůže. Těmito operacemi podle [1] jsou:



Obr. č. 3: Nožový válec

„Odchlupování:

*Je operace, při které se kůže zbavuje chlupů a pokožky. Hlavní součástí odchlupovacího stroje je nožový válec s tupými mosaznými noži.*

Mízdření a orážení:

*Má za účel odstranit z rubu kůže podkožní vazivo se zbytky svalů a blan. Dochází k očištění a vyrovnání rubu. Dalším důsledkem mízdření je lepší pronikání chemikálií do holiny. Provádí se na mízdřících strojích s nožovým válcem s ostrými spirálovitými ocelovými noži.*

Omykání:

*Má za účel zbavit holinu zbytkových chlupových kořínků, malých chloupků a pokožky, vytlačit kožní pigmenty, polorozpuštěné bílkoviny, vápenatá mýdla a ostatní zbytky nečistot uvolněných loužením.*

Štípání:

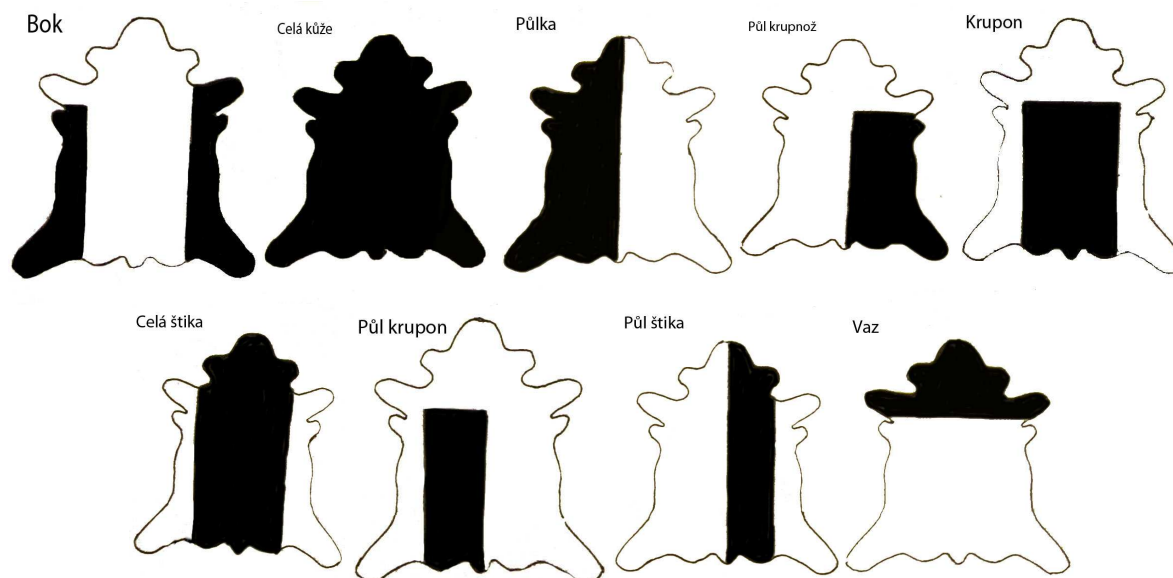
*Provádí se za účelem egalizace tloušťky, protože kůže i holina mají ve své ploše nestejnou tloušťku. Předností štípání v holině je zlevnění (úspora času a též chemikálií, protože štípenku lze vyčiňovat i odpadní činící břečkou) a zkvalitnění činění, poměrně rychlá úprava celé holiny na stejnou tloušťku, dobré zhodnocení suroviny, protože odštíplá štípenka se dá dále upravit a zpracovat na další použití (z jedné kůže lze udělat dvě i více štípenek o požadované tloušťce).*

*Ke štípání slouží štípací stroje, kterých hlavní součástí je nekonečný štípací nůž vyrobený z kvalitní nástrojové oceli. Dobrým seřízením napětí nože, jeho vhodnou ostrostí, rovnoměrným přítlakem se předchází proštípaní, nebo nestejně tloušťce štípenek.“*

V následujících operacích jsou holiny roztríděny a označeny pro další zpracování.

„Kruponování:

*Má hlavní význam při výrobě těžších usní a je to vlastně dělení kůže, holiny, nebo usně z hlediska jadrnosti. Dochází tím k rozřezání holiny nebo usně na kusy, které mají přibližně stejnou tloušťku a vlastnosti. Kruponování provádějí zkušení pracovníci, kteří zrakem a hmatem (rutinním citem) rozhodnou, jakým způsobem kůži (holinu, useň) rozříznou. Hověziny se mohou kruponovat na: půlky, štiny, půlštiky, krupony, půlkrupony, kruponec, půlkruponec, krajiny, půlkrajiny, vazy, půlvazy a ramena. Usně z konin se kruponují na zadky, půlzadky a půlpředky (Obr. č. 4).“*



Obr. č. 4: Možnosti kruponování

„Ražení plánu, třídění a vážení:

*Výrobní dávky se označují společným čtyřmístným číslem. Holina se třídí podle tloušťky, čistoty líce a jakosti tak, aby byla zpracovaná na optimální kvalitu usní. Vážením se stanovuje holinová hmotnost jako základ pro výpočet chemikálií pro další operace.“*

Další operace opět probíhají v koželužských sudech (Obr. č. 5), za působení chemikálií.



Obr. č. 5: Koželužské sudy

„Praní a odvápnění:

*Vápník, který se do holiny dostává při operaci loužení, se odstraňuje praním vodou a odvápněním za využití chemikálií. Jde o to převést nerozpustný hydroxid vápenatý do formy rozpustných vápenatých solí, které se z holiny snadno vyplaví.*

Moření:

*Má za cíl zajistit požadovanou měkkost, zvýšení tažnosti a hladkosti líce. Uvolní se pigmentové zbytky a zbytky chlupových kořínků, odstraní se další vápník (hydroxid vápenatý) a další zbytky látek mezi kožními vlákny. Líc holiny se zjemní, holina odbotnává, vlákna se od sebe oddělí a useň je pak vzdušnější.*

**3.2. Činění**

„Piklování:

*Klade si za cíl okyselit činící lázeň, protože náhlým přechodem alkalicky reagující holiny do silně kyselého prostředí při činění by došlo k nestejnomyšernému vázání činících látek v holině a také rozložení chromitých solí v usních by bylo nestejnomyšerné. Líc usní by byl stažený, zhrubl by a doba činění by byla delší. Roztok k piklování (roztok kyseliny s přísadou neutrální soli) se nazývá pikl.*

Činění:

*Je fyzikálně-chemický proces, při kterém se holina přeměňuje v useň za přispění činících látek organického, nebo anorganického původu. Účelem činění je zabránění slepení kolagenových vláken v rohovitou hmotu. Činěním se jednotlivá vlákna udržují ve vzájemně volném a pohyblivém stavu. Useň při správném ošetřování je odolnější vůči vodě, odolává vyšším teplotám, účinkům bakterií a enzymů, působení zředěných kyselin a zásad, zachovává si trvalou pružnost, ohebnost a žádaný omak.*

Tímto způsobem vyrobena useň je upravována dalšími operacemi, které řadíme k předúpravě a konečné úpravě usní.

## 4. Zjišťování kvality vyčiněných usní

Převzato z literatury [1]:

„Definice dle ČSN EN ISO 9000:2005, Systémy managementu jakosti – základní principy a slovník: jakost = kvalita je stupeň splnění požadavků souborem inherentních charakteristik

- kde podle stejné normy charakteristika, znak je rozlišující vlastnost,
- kde podle stejné normy požadavek je potřeba nebo očekávání, které jsou stanoveny, obecně se předpokládají nebo jsou závazné,
- inherentní znamená existující v něčem, zejména jako trvalý znak.

Zjednodušeně a nepřesně řečeno kvalita, jakost je schopnost výrobku uspokojit svými vlastnostmi potřeby a očekávání zákazníka.

Přírodní useň je materiál přírodního původu, vzniklý koželužským zpracováním kůže obratlovců. Soubor vlastností, které useň má jako přírodní materiál, a které jsou důležité z hlediska zpracování a použití usně, je dán charakterem suroviny i všemi fázemi jejího zpracování. Useň musí svými vlastnostmi vyhovovat jak technologickým nárokům při zpracování na finální výrobky (požadavky výrobce), tak i souhrnu požadavků na užitnou hodnotu a estetičnost (požadavky zákazníka).

Vlastnosti usní lze rozdělit do těchto skupin:

- přirozené (např. jadrnost, plocha, tvar, tloušťka)
- hygienické (např. tepelně izolační, nasákavost-vysýchavost, propustnost pro páry a plyny, biologická inaktivita)
- fyzikálně mechanické (např. pevnostní, deformační)
- chemické (např. chemické složení, polarita)
- vlastnosti povrchové úpravy (např. barva, vzhled, omak, charakter líce, stálost úpravy vůči různým vlivům)
- zpracovatelské (např. využitelnost dle druhu usně, rozsahu vad a poškození, způsobu zpracování)
- ekonomické (např. cena, trvanlivost)

Některé vlastnosti se vzájemně prolínají.

*Vlastnosti usní se zjišťují různými měřeními (měřitelné) a organolepticky, tj. smyslovým posouzením (zrak a hmat) zkušenými pracovníky a jejich ohodnocením (neměřitelné). Hodnoty a úroveň jednotlivých vlastností usně určují dílčí jakost usně. Celkovou jakost usně pak určuje celý komplex vlastností usně. Jakost usní je základní podmínkou pro jakostní výroby produkované druhovýrobou.*

### Přirozené vlastnosti

*Přírodní useň je plošný nehomogenní materiál, nemá tvarovou paměť a při praktickém používání se tvarově přizpůsobuje. Usně vyrobené z různých druhů obratlovců se od sebe liší svými vlastnostmi. Každý druh má charakteristickou lícovou kresbu. Usně vyrobené stejným zpracováním a ze stejného druhu obratlovce se od sebe liší svými vlastnostmi. Každá useň je neopakovatelný originál. Jedna useň má na různých místech své plochy různé vlastnosti. Různé vlastnosti jsou způsobeny:*

- *rozdílnou hustotou spleti usňových vláken a tloušťkou jednotlivých míst*
- *druhem obratlovce, pohlavím, stářím a zdravotním stavem*
- *způsobem života (chovu), výživy, podnebím*
- *způsobem zabití, stažení a konzervace*
- *způsobem a průběhem činění a dalších úprav*

*Jadrnost usně je označení pro hustotu usňových vláken a pevnost usně. Čím hustější je spleť usňových vláken, tím jadrnější a pevnější je useň a naopak, čím řidší je spleť usňových vláken, tím je useň volnější, tažnější, řidší. Jadrnost velmi ovlivňuje zhotovování dílců.*

*Tvar a plocha usně jsou dané druhem a velikostí obratlovce a postupu při jeho stahování. Neexistují dvě usně, které by měly naprosto stejný tvar.*

*Tloušťka usně je daná druhem obratlovce a operací štípání při zpracování kůže. Někdy se tloušťka upravuje pro jednotlivé usňové dílce v druhovýrobě. Obecně platí, že nejhustější je useň kolem hřbetní části, směrem k hlavě a k břichu hustoty vláken ubývá. Tloušťka usně je ve hřbetní části víceméně stejnoměrná, v hlavě jsou místa tlustší a tuhá, břišní část a nožiny jsou co do tloušťky značně nestejněměrné a řídké, hlavně ve slabinách. Nožiny hlavně zadní mají tuhá až tvrdá místa. Obza bývá křehká.*

*Přirozené vlastnosti jsou typické a charakteristické pro přírodní usně a jejich soubor představuje přirozenou jakost usní. Jadrnost a tvar jsou neměřitelné, plocha a tloušťka jsou měřitelné vlastnosti. Jsou závislé na základní surovině k výrobě usní, to znamená kůži. Lze je*



částečně ovlivňovat např. dobrou výživou, péčí, ošetřováním, chovnými podmínkami za života obratlovce a některými operacemi - stahováním, kruponováním, štípáním, plněním.

#### Hygienické vlastnosti

Jsou typické pro usně. Mají význam hlavně v obuvnictví, rukavičkářství, oděvnictví a výrobě ochranných pomůcek. Jsou měřitelné. Ostatní materiály, které se snaží přírodní usně napodobit, se jim v hygienických vlastnostech pouze přibližují - nejvíce poroměry. Z hlediska hygienických vlastností patří usně mezi nejkvalitnější materiály.

Sorpce (nasákavost, navlhavost) určuje schopnost usně přijímat vodní páru nebo vodu difuzí do mikroporézní struktury usně a desorpce (vysýchavost) určuje schopnost usně uvolňovat přijatou vodu z mikroporézní struktury usně.

Propustnost pro páry a plyny je schopnost usně propouštět vodní páru a plyny z prostředí s vyšší relativní vlhkostí do prostředí s nižší relativní vlhkostí. Tepelně-izolační vlastnosti závisí na koeficientu tepelné vodivosti usně, tzn. schopnosti usně zadržovat nebo propouštět teplo.

#### Fyzikálně mechanické vlastnosti

Do značné míry souvisí se strukturou usně a jsou závislé i na různých směrech v ploše usně (rozeznáváme dva základní směry vzhledem k hřbetní čáře – rovnoběžně a kolmo). Jsou to měřitelné (v případě tuhosti i neměřitelné) vlastnosti a některé z nich jsou závislé na tloušťce a nasákavosti usně. Patří sem plošná a objemová hmotnost, teplota smršnění, pevnost v tahu, zdánlivý modul pružnosti v tahu, tahová tuhost, pevnost ve vytržení trnu, pevnost ve vytržení stehu, pevnost v dalším trhání, pevnost v roztržení štěrbiny, deformace při vydutí (plošné protažení), pevnost a protažení ve vydutí kuličkou, tuhost.

#### Chemické vlastnosti

Zjišťují se chemickou analýzou. Z jejich výsledků lze usuzovat na biologickou inaktivitu usně. Jsou to měřitelné (v případě pročinění usní i neměřitelné) vlastnosti. Patří sem obsah těkavých látek, obsah látek extrahovatelných dichlormetanem, obsah látek vyloužitelných vodou, obsah popela z usní, obsah oxidu chromitého, obsah vyluhovatelného chromu, obsah dusíku, pH a diferenční číslo vyluhu, pročinění usní.

### Vlastnosti povrchové úpravy

Jsou to měřitelné i neměřitelné vlastnosti a jsou velmi důležité z hlediska zpracování i z hlediska estetického a užitné hodnoty. Měřitelné vlastnosti se většinou vyhodnocují kvalimetricky a v bezrozměrných stupních (na základě srovnání s předepsanou stupnicí). Patří sem z měřitelných odolnost vůči opakovanému ohybu, adheze úpravy usní, stálost při stírání (otěr) za sucha, za mokra (voda, umělý pot, organické rozpouštědlo), odolnost vůči rázu, index praskání líce, stálost na umělém světle, propustnost líce pro vodu, odolnost vůči zvýšené teplotě, barva a z neměřitelných barva a vybarvení líce, charakter líce (popř. vlis), hustota líce, vzhled rubu. Barvu lze zjišťovat organolepticky i měřením.

### Zpracovatelské vlastnosti

Jedná se především o skutečnou využitelnost plochy usně, výtěžnost. Jsou předmětem třídění usní do jakostních tříd na základě druhu, tvaru, poškození líce a rubu, dovolených vad. Zde se setkává názor prvovýrobce s názorem druhovýrobce. Druhovýrobce by požadoval useň pokud možná co největší, nejraději přesně obdélníkového tvaru, se stejnoměrnými vlastnostmi a jadrností, rovnoměrnou tloušťkou a pokud možno stejnobarevnou po celé ploše. Prvovýrobce však vychází z toho, že přesně válcová zvířata neexistují, že jsou, jaká jsou, že vyrůstají v různých podmínkách, že mají nohy, záda, vazy, slabiny atd. a že tudíž ideální stav není možný docílit ani štípáním, ani foliováním ani jinou další úpravou. Názory konečného spotřebitele se také různí - setkávají se zde názory tzv. amerického spotřebitele, kde přírodní zarostlé a vyhojené rány v usni jsou při vhodném zaranžování do výrobku brány jako ozdoba, zvýraznění kvality a tzv. německého spotřebitele, kde tytéž "vady" jsou brány jako kazy výrobku.

Vady usní se dle ČSN 790009 rozdělují na:

- 1- vady vzniklé za života obratlovce
- 2- vady vzniklé při stahování kůže
- 3- vady vzniklé konzervováním, dopravou a skladováním
- 4- vady vzniklé během výrobního postupu při přeměně kůží na usně

Vady 2, 3, 4 jsou nežádoucí. Vady 1 jsou v různém rozsahu součástí přírodní usně. Neexistuje useň, která by neměla žádnou vadu vzniklou za života obratlovce. Tyto vady patří k přírodní usni a podtrhují její název přírodní. Je potřeba se jednoznačně přiklonit k názoru amerického spotřebitele a maximalizovat akceptování těchto vad (to znamená, že přestávají být vadami a stávají se charakteristickou součástí usně). Některé vady se dokonce stávají

*symbolem, potvrzením, že se jedná o přírodní useň. Naopak pokud je usňový výrobek bez přírodní vady, lze ho zaměňovat za výrobek ze syntetického materiálu. Někteří spotřebitelé přírodní vady na usňových výrobcích přímo vyžadují, takže se vady musí imitovat. Některé syntetické materiály, které imitují useň, kromě napodobení lícové kresby a omaku usně napodobují i některé její vady.*

*V praxi se jakost usně jednoznačně dá určit těmito 3 skutečnostmi:*

- předepsáním a zjišťováním požadovaných měřitelných vlastností a předepsáním a popisem požadovaných neměřitelných vlastností usní (co je psáno, to je dáno)*
- vzájemným odsouhlasením a podepsáním referenčního vzorku usně, který useň charakterizuje a má cca průměrnou využitelnost (všechno nelze jednoznačně popsat, je lepší vidět a sáhnout si)*
- určením pravidel pro posuzování výtěžnosti jednotlivých usní (co je vada a co není) a posuzování výtěžnosti podle nich*

#### *Ekonomické vlastnosti*

*Cenu usně tvoří a ovlivňuje řada faktorů. Jsou to ceny vstupních surovin, energií, zhmotnělé práce a režie, daňové a celní zatížení, předpokládané výrobní ztráty, přiměřený zisk a situace na trhu (stav poptávka - nabídka). Ekonomické oddělení firmy určí takto jednotkovou cenu „100% usně“ tzn. bez vad (cena za plošnou jednotku). Skutečná cena usně se pak určuje pomocí bodového systému hodnocení usně. Jedná se prakticky o systém měření usní v jednotce  $dm^2$  (dříve kvadráty, značený kv, kdy 1 kv byl obdélník o velikosti 20 x 50 cm), které se dají ideálně na plochu usně položit bez toho, aby obsahovaly nevyžádané kazy, vady. V praxi je 100 bodová, neboli 100% kvalita (1 bod = 1 %) utopí, rovněž tak, jako je zavádějící tvrzení, že useň má nulovou bodovou hodnotu. Měření plochy usní se provádí na elektronických zařízeních, přičemž kvalifikovaná obsluha zároveň určuje bodovou hodnotu usní. Následná kupní cena  $C_k$  je pak rovna násobku ceny 100 bodové usně  $C_{100}$  a indexu zhodnocení usně  $I_z$  [Kč] (případně příslušné pronásobením kursovým indexem dostaneme cenu v příslušné měně za stanovenou jednotku, obvykle  $dm^2$ ).*

$$C_k = C_{100} \cdot I_z$$

*$C_k$  .....kupní cena [Kč za stanovenou plošnou jednotku]*

*$C_{100}$  .....cena ideální 100% usně*

*$I_z$  .....index zhodnocení usně*

*Cenu jedné usně  $C_u$  pak stanovíme jako násobek  $C_k$  a počtu plošných jednotek  $P$  v usni:*

$$C_u = C_k \cdot P$$

$C_u$  ..... cena jedné usně

$C_k$  .....kupní cena za stanovenou plošnou jednotku [Kč]

$P$  .....počet plošných jednotek usně

*V praxi však tento způsob výpočtu není možný a probíhá tak, že se spočtou  $dm^2$  v jedné bodové úrovni a vynásobí se cenou za příslušnou bodovou úroveň (tak by se sice čas na výpočet ceny zkrátil, ale stejně by byl dlouhý). Obvyklejší je způsob stanovení průměrné bodové hodnoty, nebo průměrné ceny na celou dodávku, která se vynásobí celkovým nakoupeným množstvím jednotek.*

*V obchodní činnosti však často dochází k nedorozuměním, kdy si obchodní partneři buď nevědomky, nebo i záměrně neujasní, o jakou cenu jde. Zklamání bývá pro odběratele potom o to větší, pokud skutečná výtěžnost usně je ještě horší, než původně proklamovaná dohodnutá průměrná bodová hodnota. Skutečná výtěžnost usní při zpracování do výrobku bývá většinou mírně výhodná pro odběratele (výrobce se snaží prodat a při dnešní konkurenci ze zahraničí raději mírně přilepšuje odběrateli). Pokud se ovšem stane, že dodávka jakostně nevyhovuje podmínkám stanoveným pro výrobu, je nezbytné useň reklamovat a decimetrovou metodou prokázat, že dodávka je nevyhovující. Ve skutečnosti má totiž druhotný zpracovatel usně cenovou kalkulaci, kde sice počítá s určitým dalším procentem ztrát (na proseky a další nutný technologický odpad.), kde hospodárnějším zacházením může ještě manipulants ušetřit, ale případné větší ztráty nepokryje.*

*Vzhledem k tomu, že v kožedělném průmyslu je konečná cena výrobku přibližně ze dvou třetin tvořena materiály, je jasné, že by musel ošdit výrobce buď firmu, nebo zaměstnance. Přitom procento odpadu, tzn. usně nepoužitelné pro hlavní výrobní program, bývá značné (10-30 % z dodaného množství usně) a na tento tzv. odpad je nutné hledat náhradní výrobní a obchodní sortiment, který se na přesyceném trhu uplatňuje velice obtížně. Z toho důvodu je jasné, že největší důraz je nutné klást na stanovení nákupních podmínek, na řádné kvalitativní přejímání usní a následně potom na maximální efektivnost při manipulování (krájení, sekání, řezání, stříhání).*

*Některé usně nemají cenu za jednotku plochy (zpravidla  $1 dm^2$ ), ale cenu za jednotku hmotnosti (1kg) váhové usně nebo za 1 kus.“*

## 5. Výrobky z usní

Výrobky z usní dělíme následovně:

### 5.1. Oděvy z usní

Převzato z literatury [1]:

*„Na oděvní výrobky se používají především usně z hovězin a vepřovic, v malé míře usně z teletin, konin, kozin, skopovic, usně z divočin a usně z pštrosů. Oděvní usně se vyznačují především měkkostí, přiměřenou tažností, stálostí úpravy na světle a vůči otěru a rovnoměrným vybarvením v celé ploše.*

*Z usně se vykrájí nebo vysekají jednotlivé dílce, z nichž se výrobek skládá. Usně mají zpravidla požadovanou tloušťku, takže se nemusí tenčit.*

*Při zpracování usní na oděvní výrobek se musí brát v úvahu, ze které části usně bude určitý díl oděvního výrobku. Krupon (jádro) každé usně je plnější, jadrnější a také pevnější. Obecně také platí, že usně jsou v příčném směru o něco pružnější a roztažnější než ve směru podélném (směr od hlavy k ocasu). Všechny oděvní díly by měly být na usni rozmístěny před vlastním oddělováním jedním směrem. Při konfekčním zpracování tenkých, slabých usní, se tyto usně podlepují (zpevňují), dnes převážně různými druhy netkaných textilií. Další specifikum při zpracování usní je v použití šicích jehel, které na rozdíl od klasických mají špičku s řezným hrotem, který při každém vpichu useň rozřízne a protáhne šicí nit. K šití usní se musí používat šicí nitě pevné, ale ne ostré, které by při namáhání výrobku mohly ve švu useň rozříznout.“*

Příklady oděvních výrobků z usní např. plášť, bunda, vesta, čepice, kravata, kalhoty jsou zobrazeny v příloze č. 1.

### 5.2. Obuv

Obuv a vycházkové rukavice jsou kožedělné výrobky, které tvoří součást odívání. Obuv jednak chrání lidskou nohu před nepříznivými vlivy okolního prostředí (teplota, poranění) a jednak umožňuje lidské noze její základní fyziologické pohybové funkce (chůze, běh, výskok). Kromě toho u obuvi, jakožto spotřebního zboží s charakterem módního doplňku, je významná i estetická složka.

### 5.2.1. Konstrukce obuvi

Základem pro konstrukci obuvi je anatomie a fyziologie lidské nohy. V historických dobách ruční výroby se obuv vyráběla vždy pro konkrétního zákazníka. Dnes v době hromadné sériové výroby se využívají výsledky hromadného měření nohou, které se statisticky zpracovávají. Obuv se pak vyrábí v určitém velikostním sortimentu a jednotliví zákazníci si z něj vybírají.

Konstrukce obuvi vychází rovněž z technologie výroby. Ta je založena na výrobě jednotlivých dílů, jejich spojování a tvarování. Proces konstrukce obuvi má 4 základní fáze:

- 1- konstrukce podélných a příčných profilů kopyta z anatomických údajů a konstrukce vlastního kopyta
- 2- odvození kopie kopyta aproximující nerovinnou plochu jeho povrchu
- 3- konstrukce základního vzoru pro základní velikostní číslo
- 4- konstrukce dílů svršku a spodku obuvi, jejich stupňování pro ostatní velikostní čísla

Základní konstrukční principy obuvi jsou provedení svršku obuvi a spodku obuvi.

**Střih svršku obuvi** je základní rys provedení svršku obuvi. Jsou to různá řešení spojení svrškových dílů. Zobrazení jednotlivých střihů svršku obuvi je uvedeno v příloze č. 2.

- Derbový – Zadní díly jsou přeplátovány přes nártové. Před přeplátováním už mají výztuhové a podšívkové díly. Spojení je provedeno šitím, tzv. derba. Pomocné spojení může být lepením a nýtem. Derbový šev je nejvíce namáhaný.
- Nártový – Nárt je přeplátovaný přes zadní díly a pak jsou doplněny výztuhové a podšívkové díly.
- Mokašínový – V nártové části je spojení dílů mokašínovým švem.
- Lodičkový – Nízká polobotka bez uzavírání.
- Sponkový – Přes nártovou část prochází spona, někdy se středovým páskem.
- Holeňový – Vysoká obuv se spojením nártových a holeňových dílů.

Kromě těchto klasických existují další střihy, zejména u sportovní a domácí obuvi.

**Uzavírání** je dalším důležitým rysem provedení svršku obuvi.

- Bez uzavírání – Pouze tlakem boty na nohu po jejím nasunutí.
- Šněrováním – Šněrovadlo, jazyk pod nebo přes něj, kroužky, háčky nebo tunýlky.
- Zapínací – Přezka, čtverec, patent.

- Na pružinku
- Velcro (suchý zip)
- Zdrhovadlo

**Výrobní způsob** charakterizuje provedení spodku obuvi, jeho spojení se svrškem. Výrobní způsob má vliv nejen na technologii výroby, ale i na charakter a vlastnosti obuvi.

- Lepená – Svršek je vytvarován na kopytě a jeho spodní okraj (záložka) je založen přes napínací stélku. Podešev je přilepena nebo připevněna lisováním, zavalováním, tvářením.
- Prošívaná – Podobné jako lepená, ale napínací stélka, záložka svršku a podešev jsou spojeny prošitím.
- Kolíčková – dtto, místo prošití je spojení provedeno dřevěnými kolíčky - floky
- Rámová – Spojení je prostřednictvím rámu, který je přišit jednak ke stélce a svršku a jednak k podešvi.
- Flexiblová – Okraj svršku je odehnut od hrany kopyta a podešev je k němu přišita.
- Obracená – Okraje svršku a podešve jsou sešity lícem k sobě a pak je obuv obrácena.

Kromě těchto klasických výrobních způsobů existují další, například lisovaná tvrdým tlakem (zvenku), lisovaná měkkým tlakem (zevnitř), odlévaná, vstříkovaná, prostorově tvářená.

Dnes převládá lepená obuv. Podešev je hotový výlisek, který se lepí nebo polotovar, který se nalisuje nebo se přímo tváří vstříkolisy.

### **5.3. Kožená galanterie**

Obor kožené galanterie zahrnuje rozsáhlé spektrum nejrůznějších výrobků. Obtížně by se hledal jiný obor s tak obrovskou druhovou rozmanitostí.

#### **5.3.1. Konstrukce výrobků kožené galanterie**

Díky druhové rozmanitosti lze uplatnit pouze několik obecných zásad, principů jejich celkového konstrukčního řešení. Základním konstrukčním principem galanterních výrobků je způsob provedení obvodových hran. Na něj navazují nebo z něj přímo vyplývají další konstrukční principy.

Rozdělení výrobků kožené galanterie podle způsobu provedení obvodových hran:

### Řezané výrobky

Spojované dílce jsou rubovými stranami u sebe a z lícové strany jsou v určité vzdálenosti od okraje spojeny šitím popřípadě svařováním. Je vytvořen hřbetový šev. Hrany tohoto výrobku tvoří řez materiálem – proto řezané výrobky. Řezané hrany jsou bez úpravy nebo se upravují broušením, leštěním, barvením.

Variantou řezaného výrobku je překrytí řezných hran. To se docílí tak, že při šití se mezi dílce vloží paspule nebo výpustka anebo se dodatečně řezné hrany olemují různými druhy lemování.

Řezané výrobky jsou zpravidla jednoduché, bez výztuh a podšívkování. Základními materiály jsou tuhé, samonosné přírodní nebo syntetické usně a další materiály.

### Obracené výrobky

Spojované dílce jsou lícovými stranami u sebe a z rubové strany jsou v určité vzdálenosti od okraje spojeny šitím popřípadě svařováním. Jedna z posledních operací je obracení, kdy se hřbetový šev a tím i řezné hrany dostanou dovnitř výrobku – odtud obracené výrobky. Obracené hrany se vyrovnávají kostkou, vyklepávají. Někdy se při šití vkládá mezi dílce výpustka (obráceně než u řezaných). Řezné hrany uvnitř se mohou olemovat.

Obracené výrobky jsou zpravidla složitější, podšívkované, bez výztuh. Základními materiály jsou měkké přírodní nebo syntetické usně a další materiály.

### Zakládané výrobky

Hrany těchto výrobků jsou založené – odtud zakládané výrobky. Spojované dílce jsou rubem k sobě, ale jejich okraje jsou vzájemně posunuté. Jeden dílec přesahuje o záložku, která se založí, přehne přes hranu druhého dílce. Tím vzniká dokonalá hrana z vrchového materiálu. Záložka je přichycena lepením, šitím nebo svařováním. Zakládání může být provedeno nejen přes druhý dílec, ale i přes podšívku, výztuhu nebo pouze na samotném dílci. U složitější varianty, tzv. zakládání proti sobě, jsou nejdříve založeny hrany obou spojovaných dílců a ty jsou pak spojeny.

Zakládané výrobky jsou zpravidla složité, vyztužené, podšívkované. Okraje dílců, které se zakládají, jsou zpravidla opracovány kosením. Základními materiály jsou středně tuhé nebo měkké přírodní nebo syntetické usně a další materiály.

### Rámové výrobky

Část obvodových hran těchto výrobků tvoří kovový profilovaný rám – proto rámové výrobky. Obvodové části dílců jsou do něj zasunuty, přilepeny, utěsněny a boční strany rámu



stisknuty. Rám zároveň umožňuje uzavírání výrobku. Rámové výrobky jsou zpravidla složité, podšívkované, z měkkých nebo středně tuhých materiálů.

#### Kombinované výrobky

Obvodové hrany těchto výrobků jsou provedeny více výše uvedenými způsoby.

Podle dalších konstrukčních principů lze rozdělit výrobky kožené galanterie na:

- Podšívkované, nepodšívkované
- Samonosné, vyztužované, polovyztužované, měkké
- Šité, lepené, spojované tuhými spojovacími, tvářené, svařované teplem, vysokofrekvenčně, ultrazvukem, kombinované
- Vyráběné na přípravcích (glocované), s nosnou vnitřní výztuhou (lepenkový, dřevěný, plastový, kovový rám), celistvé tvarované nebo tvářené

#### 5.3.2. Sortiment výrobků kožené galanterie

Dříve se tento sortiment rozděloval pomocí tzv. klíčovacích tabulek oboru 724. Z něj zhruba vychází i následující rozdělení na základní skupiny výrobků:

- Kabelky a kabely
- Peněženky
- Neceséry a manikúry
- Etue, ledvinky, galanterní pouzdra a obaly
- Opasky a hodinkové řemínky
- Klíčenky, jmenovky, přívěsky
- Aktovky
- Manažerské bloky
- Kufry

Tyto se dále dělí na podskupiny a ty na jednotlivé vzory a provedení. Tedy nepřehledné množství výrobků. Příklady jednotlivých níže popsaných výrobků jsou zobrazeny v příloze č. 3.

#### Kabelky a kabely

Kabelky jsou drobné a střední výrobky sloužící jako doplněk dámského odívání a zároveň k ukládání drobných osobních předmětů. Kabely jsou střední a velké výrobky sloužící k přenášení nejrůznějších předmětů při cestování, nákupech, do zaměstnání, při odpočinku, sportování.

#### Druhy kabelek:

- rámové – hlavním uzávěrem kabelky je rám s povrchovou úpravou, u některých vzorů jsou rámy potahovány základním materiálem kabelky. Jako zdobení se používá odlišného materiálu, bižuterie atd. Držadlo je zpravidla upevněno na rámu
- zdrhovadlové – uzavírají se zdrhovadlem, držadlo je jedno, upevněné na hlavích dílech, nebo jsou držadla dvě na straničkách
- klopnové – kabelky jsou uzavřeny klopou, na které bývá připevněno držadlo. Klopna se uzavírá magnetickým patentem, zámečkem, ozdobným klipsem nebo otočným uzávěrem. Přední díl může být zdobený kapsičkou nebo náložkami
- psaníčka – malé kabelky obdélníkového tvaru uzavírané rámečkem nebo klopičkou. Název je odvozen od dopisní obálky. Má-li kabelka držadlo, je upevněno na zadním díle nebo na straničce jako poutko
- večerní – slouží jako módní doplněk ke společenskému oděvu. Opět se uzavírají klopičkou nebo rámečkem. Zdobí se bižuterií nebo odlišným materiálem

#### Druhy kabel:

- městské – tvary těchto kabel jsou uzpůsobeny k celodennímu nošení, ale také plní funkci módního doplňku. Mohou být uzavíratelné zdrhovadlem nebo klopou. Jsou ozdobeny různými náložkami, kovovými sponami a jsou velmi často potištěny. Mají krátké a dlouhé držadlo k nošení přes rameno. Řadí se sem tzv. messenger's bag, shoulder bag, atd.
- sportovní – do této kategorie zařazujeme kabely, které se uplatňují při využívání volného času. Mohou i nemusí být členěny přihrádkami, jsou prodyšné. Uzavírají se zdrhovadlem, mají krátká a dlouhá držadla k nošení přes rameno
- cestovní – kabely určené pro cestování. Jejich předností je velký vnitřní prostor. Uzavírají se zdrhovadlem a zámečkem. Mají krátká a dlouhá držadla k nošení přes rameno. V současnosti se při zhotovování cestovních kabel používají spíše textilie

#### Peněženky

Jedná se o drobné výrobky sloužící k uložení bankovek, mincí, dokladů, karet, fotografií, jízdenek.

#### Druhy peněženek:

- běžné peněženky – mají oddělenou část jednak pro bankovky, jednak pro mince, dále pak pro doklady a jiné. Bankovky jsou uloženy v jednom nebo ve více odděleních, uzavřených složením dílů, popřípadě na tlačku. Kasička na mince se uzavírá na tlačku nebo zdrhovadlem
- korunovky – bankovky jsou ukládány do jedné nebo více přihrádek. Na levé straně korunovky jsou krátké přihrádky pro uložení dokladů nebo platebních karet. Na pravé straně je kapsička na mince, uzavřená na tlačku. Korunovka se uzavírá složením hlavního dílu
- vizitka – pánská náprsní taška složená z dlouhé kapsy, která prochází přes celý hlavní díl a je uzavřena klopičkou na jazýček; na levé i pravé straně jsou přihrádky dlouhé i krátké. Vizitka se uzavírá složením hlavního dílu
- dolarka – pánská peněženka. Na přední straně má velkou kapsu na drobné mince, kapsa se uzavírá na tlačku. Doklady nebo kreditní karty se ukládají do přihrádek, bankovky se zasunují za perko
- číšnická taška – výrobek určený pro ukládání inkasovaných peněz. Počet přihrádek pro bankovky odpovídá počtu existujících platidel. Na klopniče, kterou se taška uzavírá, je oddělení pro uložení účtenek a bločku;

#### Neceséry a manikúry

Jsou to drobná pouzdra obsahující různé druhy přesně specifikovaných předmětů (vyplývá z názvu).

Druhy necesérů:

- neceséry pánské – náplně jsou kovové a z plastu. Základní náplní je krabička na mýdlo, krabička na holicí mýdlo nebo pastu, holicí strojek, pouzdro na žiletky, tyčinka pro zastavení krvácení, zrcátko a hřeben. Necesér může být doplněn dalšími náležitostmi nebo kompletován s manikúrou. Uzavírá se zdrhovadlem, klopičkou nebo rámem
- neceséry dámské – základní náplní je krabička na mýdlo, flakón na kolínskou vodu, krabička na krém, na kartáček a zubní pastu, hřeben, kartáč a zrcátko. Může být doplněna manikúrou, šitíčkem atd.
- manikúry – náplně jsou z ušlechtilé oceli, u luxusních souprav pozlacené. Základní náplní jsou nůžky, pilníček, třídlná manikúrová souprava a pinzeta. Může být

doplněna štipkami na kůžičku a kleštičkami na nehty. Manikúry se uzavírají zdrhovadlem, rámečkem nebo klopičkou

- šitíčka – základní náplní jsou nůžky s kulatou špičkou, sada knoflíků, balíček jehel a spínací špendlík. Šitíčka jsou uzavřena zdrhovadlem, rámečkem nebo klopičkou
- cigaretová pouzdra – různých velikostí odvozených od délky cigaret, uvnitř jsou přihrádky. Pouzdra se uzavírají zdrhovadlem, rámečkem nebo klopičkou
  
- pudřenky – základní náplní je zrcátko, pouzdro na pudr a pudrovátko. Uzavírají se zdrhovadlem nebo rámem

#### Etue, ledvinky, galanterní pouzdra a obaly

Etue jsou drobné výrobky, jejichž vnitřní prostor lze využít k nejrůznějším účelům, zpravidla k ukládání různých drobných předmětů. Etue na opasku se nazývá ledvinka. Pouzdra a obaly jsou drobné výrobky určené k určitému účelu, zpravidla k uchování a ochraně určitého předmětu.

Druhy etue - pánská, dámská, dětská, ledvinka, pouzdro na tužky (perečník), školní penál, pouzdro na mobilní telefon, na CD a DVD disky, na karty, na brýle, na letenky, vizitkář, obaly na různá sportovní náčiní, na různé domácí spotřebiče...

#### Opasky a hodinkové řemínky

Opasky jsou módní i praktický doplněk k oděvům. Hodinkové řemínky slouží k upevnění hodinek na ruce.

Druhy opasků – pánský, dámský, dětský

Druh hodinkových řemínků – pánský, dámský, dětský

#### Klíčenky, jmenovky, přívěšky

Klíčenky jsou drobné výrobky určené k uchování klíčů. Klíče jsou zajištěny uvnitř klíčenky řemínkem a klíčovým kroužkem. Jmenovky jsou drobné výrobky určené k záznamu jména, adresy, který je chráněn průhlednou fólií. Připevňují se k jinému předmětu. Přívěšky jsou drobné výrobky, které se připevňují k jinému předmětu. Jsou určeny jako ozdoba, reklama nebo k odlišení.

### Aktovky

Aktovky jsou střední a velké výrobky určené k přenášení různých předmětů, písemností, školních potřeb a podobně.

Druhy aktovek:

- jednoduché – bez vnitřního členění s jednou kapsou nebo přihrádkou na předním dílu. Uzavírají se klopou na zámek
- kapsové – cestovní, jsou to aktovky s vnitřním členěním do přihrádek, které mohou být uzavřeny zdrhovadlem nebo klopničkou. Aktovky mají dva klopňové uzávěry zpravidla s posuvnými zámkami. Velké cestovní aktovky jsou vybaveny navíc i držadlem k nošení přes rameno
- rámové – jsou buď bez vnitřního členění, nebo s vnitřními přihrádkami. Některé vzory mají uvnitř vloženou spisovku nebo na předním či zadním díle zipovou kapsu. Uzavírají se rámem, na kterém je zámek
- školní – charakteristickým znakem jsou řemeny připevněné na zadním díle. Aktovky musí být různě tvarovány s ohledem na věk dítěte a vyrábějí se v různých velikostech. Uvnitř jsou členěny přihrádkami. Na předním díle jsou dvě menší kapsy nebo jedna velká. Na rozdíl od ostatních aktovek, jsou školní aktovky určeny i k přenosu potravin a tak je důležité, aby usně neměly například i nepříjemný zápach, a to hlavně z rubové strany
- diplomatky – aktovky opatřené dvěma držadly, uzavírané zdrhovadlem, někdy mají i samostatnou část uzavřenou klopou. V současné době jsou velice populární
- spisovky – jednoduchý typ diplomatky bez držadel s úzkým dnem. Uzavírají se zdrhovadlem, na předním díle může být zipová kapsička. K tomuto typu aktovek jsou přiřazovány spisovky, které mají speciální vybavení: psací složku, blok, psací potřeby, diář atd.

### Manažerské bloky

Postupně se vyvinuly ze spisovek. Slouží k přenášení písemností a zároveň obsahují základní kancelářské potřeby jako poznámkové papíry, bloky, tužky kalkulačku, obaly na vizitky a podobně – je to taková cestovní kancelář. Velikost určuje formát papíru (A6, A5, A4). Poznámkové papíry, bloky jsou zpravidla na kroužkovači.

### Kufry

Střední a velké výrobky sloužící k převozu a přenášení rozličných předmětů zejména cestujících osob. Kromě pilotního se vyznačují rozdělením na 2 části – spodek a víko.

Dělení kufrů:

- manažerský cestovní kufřík – výrobek určený pro přenášení různých složek, psacích potřeb, diáře, mobilního telefonu, laptopu atd. a osobních potřeb pro kratší cestu. Na vnitřní straně víka jsou přišity různé kapsičky a přihrádky. Je opatřen zámečky s číselnými kódy
- diplomatický kufřík – je určen pro přenášení složek, desek, sešitů, laptopu atd. Na vnitřní straně víka jsou přišity různé kapsičky a přihrádky. Je opatřen zámečky s číselnými kódy
- pilotní kufřík – určený k přenášení dokumentů, laptopu, psacích potřeb a osobních potřeb na kratší cesty. Vnitřní prostor je vybaven přihrádkami a kapsičkami, odnímatelnou složkou. Pilotní kufřík má jedno držadlo, může mít odnímatelný popruh přes rameno, kolečka nebo výsuvné madlo pro komfortní manipulaci. Uzavírá se zámkem
- kosmetický – slouží pro uložení různých kosmetických přípravků (líčidla, toaletní vody, krému, kapesníků atd.). Vnitřní prostor je členěn do přihrádek. Uzavírá se sklopením hlavní části, a to buď zámečkem, nebo zdrhovadlem. Má jedno držadlo a může mít odnímatelný popruh k nošení přes rameno
- cestovní - výrobek s nosnou konstrukcí. Slouží k převážení a přenášení předmětů, převážně oblečení. Na vnitřní stranu víka je přišita velká kapsa nebo menší kapsičky. Je vybaven pružnými popruhy pro uchycení oblečení. Může mít kolečka, řemínek nebo madlo pro snadnější manipulaci. Uzavírá se sklopením hlavní části a je opatřen zámkem. V současnosti se při výrobě cestovních kufrů používají spíše textilie nebo umělé materiály, a to z důvodu nižší hmotnosti, snadnější údržby atd. Useň se používá v podobě náložek jako zdobný materiál

### Názvy

Některé druhy galanterních výrobků se staly velmi populárními a dostaly svůj název. Jeho vyslovením je hned zřejmé o jaký výrobek se jedná. Některé svou popularitu udrželi dlouho, jiné zazářily pouze krátce. Příklady názvů galanterních výrobků:

Indická taška, klauzovka, jezevčík, bohouš, kopačák, italka, oválek, granátek, televizorek...

## 6. Prezentace kožených výrobků

Při rozhodování o způsobu prezentace výsledků této práce byly brány v úvahu aspekty, jako jsou například: přehlednost, dostupnost, „atraktivita“ a užitečnost k výuce. S ohledem na tyto požadavky byl zvolen systém Moodle. Jedná se o internetové výukové prostředí, které poměrně dobře plní dnešní požadavky na styl a způsoby vzdělávání. Setkává se zde jednak poměrně vysoká interaktivita ale i možnost komunikace s vyučujícím a kontrola získaných informací prostřednictvím testů.

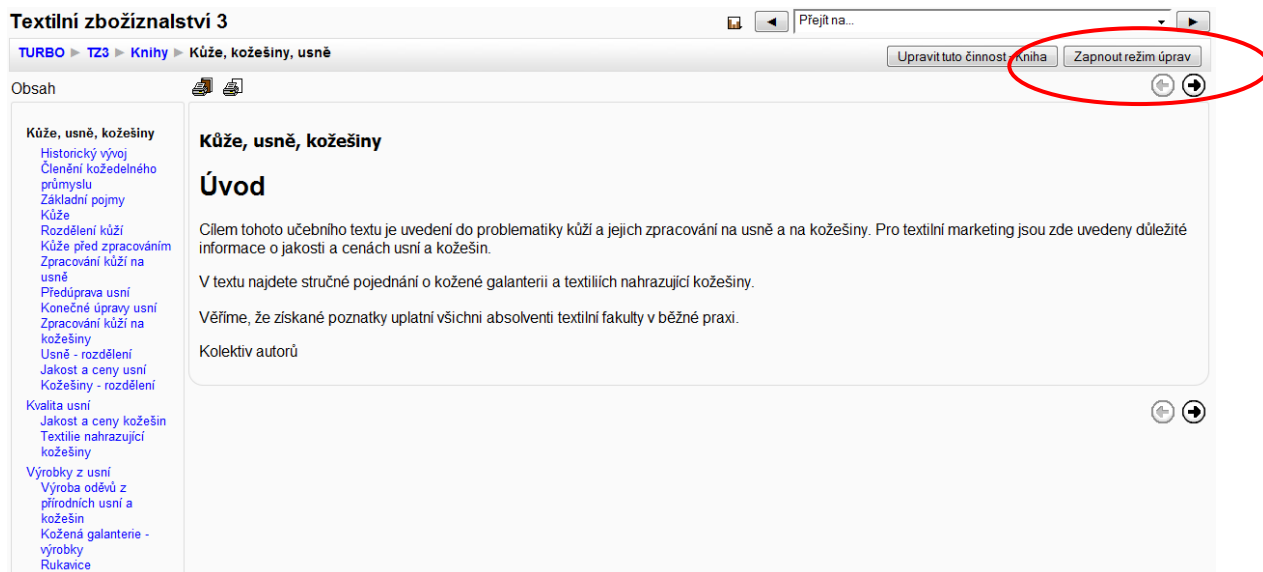
Z hlediska prezentace této práce, zde bylo možno spojit jednak ukázkou sesbíraných dat a informací a doplnit ji obrazovou dokumentací. To je u jiného druhu prezentace, než je internetová, poměrně složitě dosažitelné a názornost je nižší. A co je prakticky nejdůležitější, dnešní generace studentů považuje internet za ideální studijní prostředí, takže je zde nejvyšší šance, že tato práce najde své uplatnění jako studijní prostředek.

Pro práci v systému Moodle je ze všeho nejdříve nutné vytvořit si uživatelský účet. To by měl zvládnout každý ze studentů, kteří chtějí v tomto systému vyhledávat studijní materiály. Část zveřejněných kurzů je zpřístupněna na prohlížení všem uživatelům, druhou část z nich je možno prohlížet pouze po zadání hesla. Toto heslo se většinou dovědí pouze studenti konkrétního předmětu.

Pro uživatele, kteří materiály do systému vkládají a upravují je, je potřeba získání hesla od správce sítě, nebo vyučujícího. Po načtení internetové stránky <http://turbo.cdv.tul.cz/> je nutné se do systému přihlásit svým uživatelským jménem a heslem.

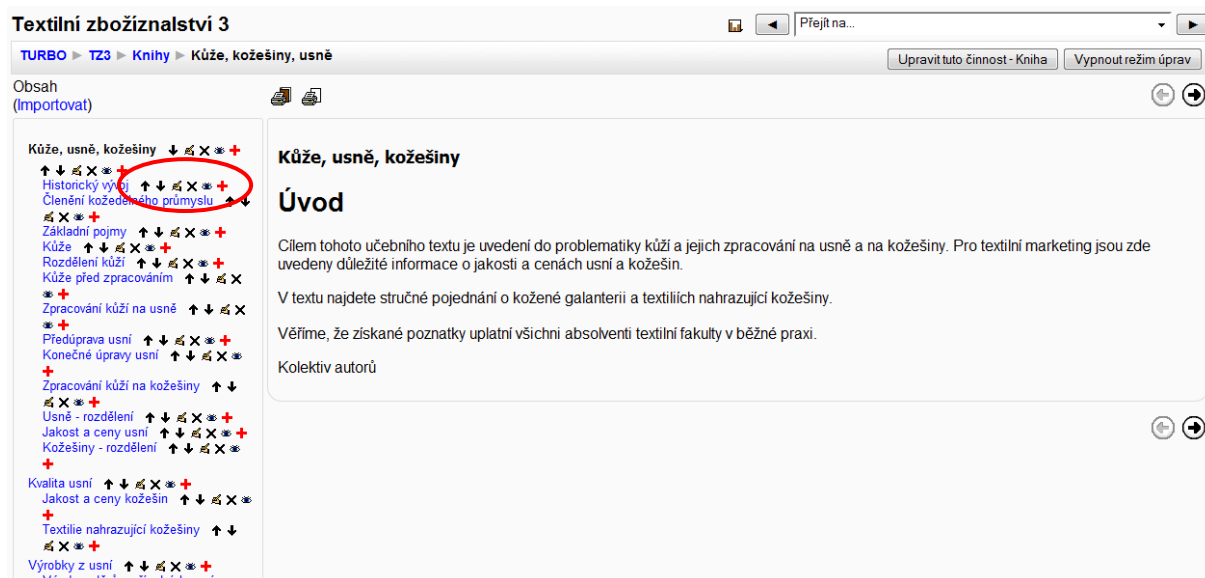
Obr. č. 6: Úvodní stránka systému Moodle

Po přihlášení je potřeba pomocí sloupce v levé straně obrazovky najít a otevřít konkrétní kurz, který chceme upravit. V našem případě Textilní zbožíznalství 3: Kůže, kožešiny, usně.



Obr. č. 7: Úvodní stránka kurzu Kůže, usně, kožešiny

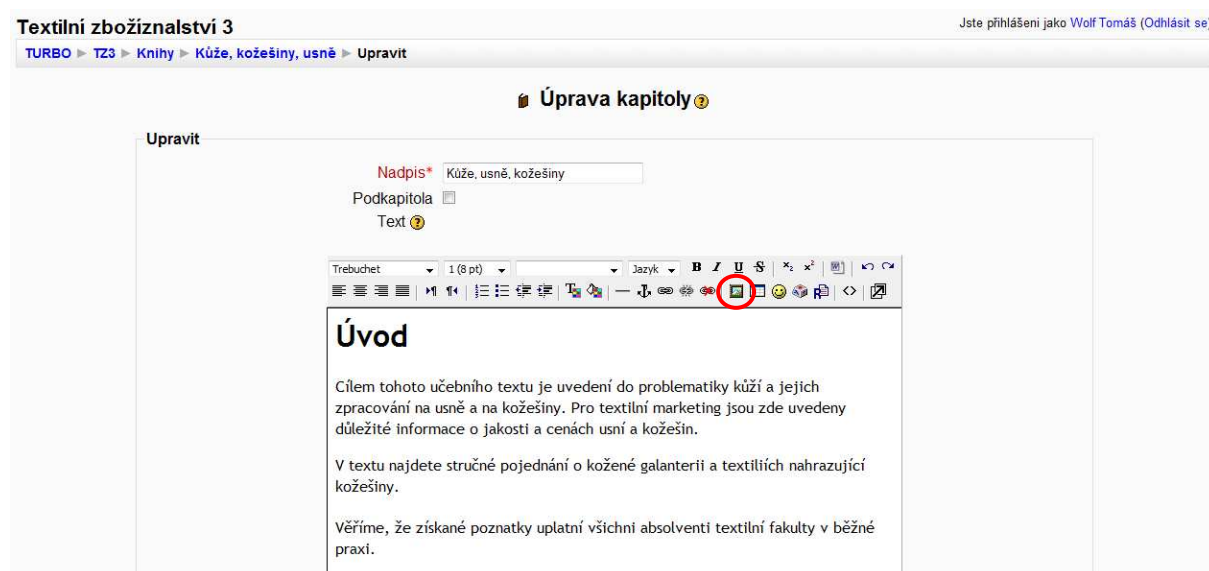
V sloupci na levé straně obrazovky je zobrazen obsah celého kurzu a kliknutím je možné zvolit konkrétní kapitolu na prohlížení. Pro to, aby bylo možné jednotlivé kapitoly upravovat, je nutné zapnout režim úprav v pravém horním rohu obrazovky. Po zapnutí tohoto režimu se u názvu každé kapitoly zobrazí ikony, pomocí kterých je možné tuto kapitolu: posunout nahoru, posunout dolů, upravit, odstranit, skrýt, nebo přidat novou kapitolu.



Obr. č. 8: Ikony umožňující volbu úpravy jednotlivých kapitol



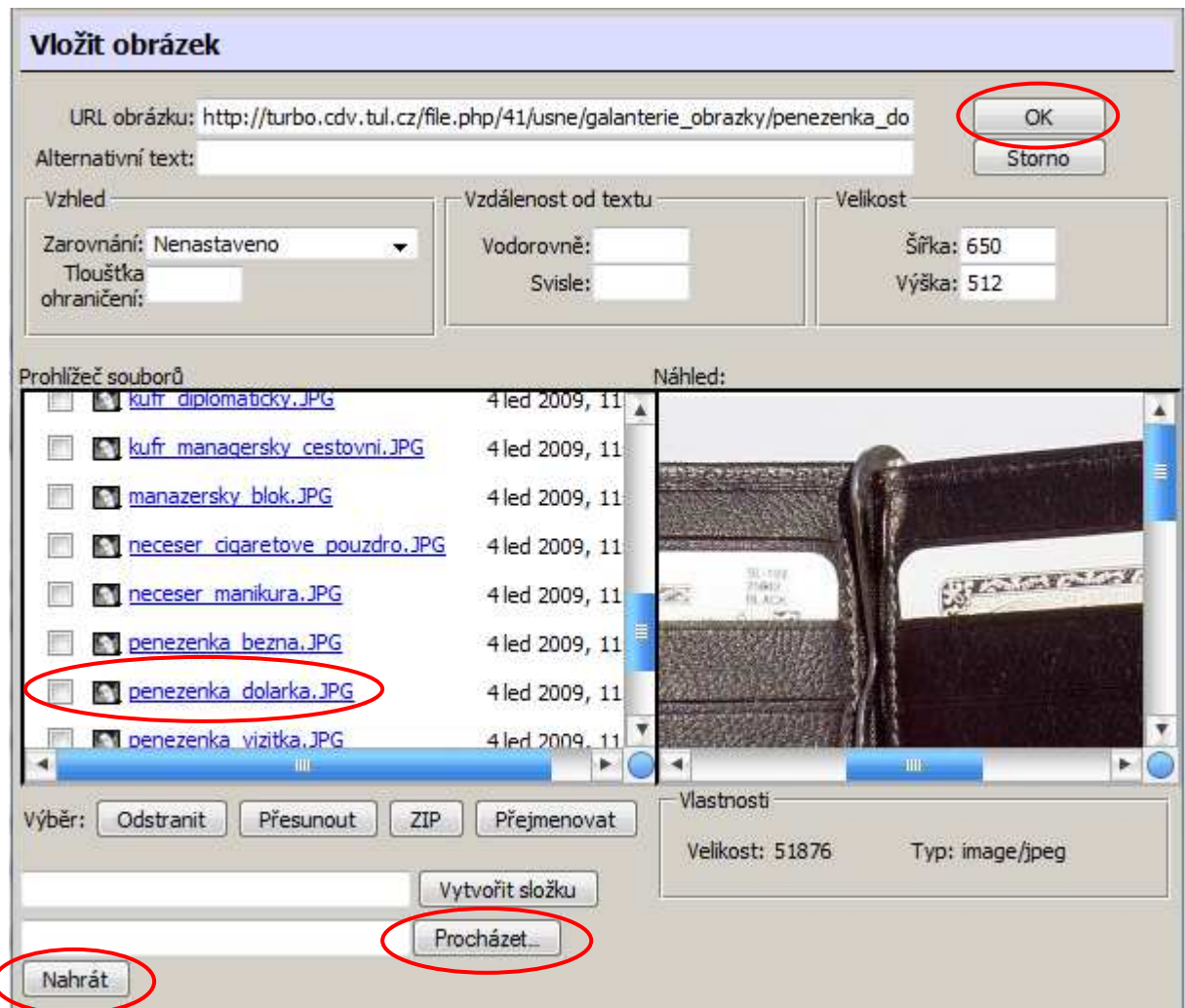
Pro úpravu dané kapitoly je potřeba použít ikonu Upravit. Po zvolení této možnosti se na obrazovce otevře nové okno, ve kterém jsou zobrazeny ikony umožňující úpravu textu, např. volba písma, jeho velikosti, odrážky, číslovaný seznam apod. Užitečnou možností je také možnost zvětšit editovací okno na celou obrazovku. Do tohoto okna je možno psát vybraný text.



Obr. č. 9: Okno pro vkládání a editování textu v systému Moodle

Obrazovou dokumentaci je na server možné vkládat dvěma způsoby: buď ve formě odkazu na internetové stránky, kde je daný obrázek zobrazený, nebo obrázky nejdříve uložit přímo na server Moodle a dále používat odkazy na tento server. Podle mého názoru je výhodnější používat druhý způsob, který zabraňuje tomu, aby byly obrázky z internetové stránky, která je využívána odstraněn, a tím odkaz ztratí funkci.

Pro vložení obrázku je potřeba využít ikonu Vložit obrázek. Následně se otevře nové okno, které umožňuje požadovanou obrazovou dokumentaci uložit na server Moodle a následně vložit do textu.



Obr. č. 10: Okno pro vkládání obrazové dokumentace v systému Moodle

Obrázky se ukládají na server pomocí tlačítek v dolní části okna: Procházet... a Nahrát, následně se vkládají do textu po kliknutí na vybraný obrázek a potvrzení pomocí tlačítka OK.

Moodle taky nabízí možnost nevkładat obrazovou dokumentaci přímo do textu, ale pouze ve formě odkazu, kdy se daný obrázek zobrazí až po kliknutí na zvýrazněný text.

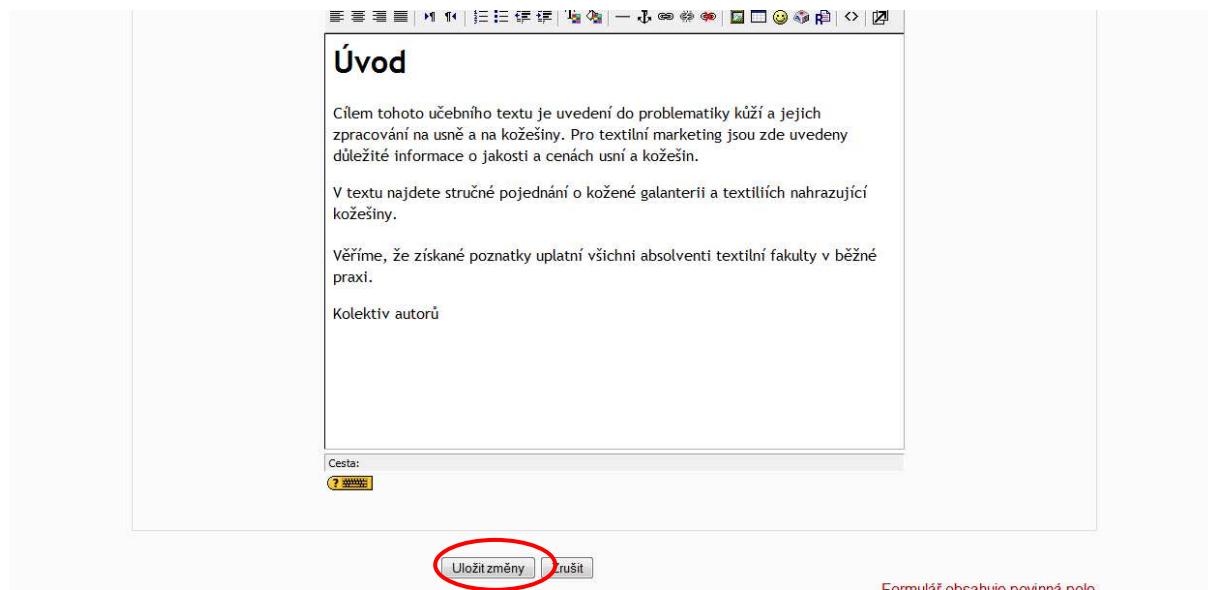
<p>Kůže, usně, kožešiny ↓ ↻ × * +</p> <p>↑ ↻ × * +</p> <p>Historický vývoj ↑ ↻ × * +</p> <p>Členění kožedělného průmyslu ↑ ↓</p> <p>↻ × * +</p> <p>Základní pojmy ↑ ↻ × * +</p> <p>Kůže ↑ ↻ × * +</p> <p>Rozdělení kůží ↑ ↻ × * +</p> <p>Kůže před zpracováním ↑ ↻ × * +</p> <p>Zpracování kůží na usně ↑ ↻ × * +</p> <p>Předúprava usní ↑ ↻ × * +</p> <p>Konečné úpravy usní ↑ ↻ × * +</p> <p>Zpracování kůží na kožešiny ↑ ↻ × * +</p> <p>Usně - rozdělení ↑ ↻ × * +</p> <p>Jakost a ceny usní ↑ ↻ × * +</p> <p>Kožešiny - rozdělení ↑ ↻ × * +</p> <p>Kvalita usní ↑ ↻ × * +</p> <p>Jakost a ceny kožešin ↑ ↻ × * +</p> <p>Textilie nahrazující kožešiny ↑ ↻ × * +</p> <p>Výrobky z usní ↑ ↻ × * +</p> <p>Výroba oděvů z přírodních usní a kožešin ↑ ↻ × * +</p> <p>Kožená galanterie - výrobky ↑ ↻ × * +</p> <p>Rukavice ↑ ↻ × * +</p> <p>Obuv ↑ ↻ × * +</p>	<p><b>Zpracování kůží na usně</b></p> <p><b>Koželužské zpracování kůží na usně</b></p> <p>Výrobu usní z kůží (koželužský proces) lze rozdělit na výrobu holiny a činění (prováděné v mokré dílně), předúpravu a konečnou úpravu (v suché dílně).</p> <p>Řada výrobních operací probíhá ve vodném prostředí a proto se při výrobě usní spotřebovává mnoho vody (cca 70 litrů vody na 1 kg kůže). Kvalita užitkové vody, která se ve výrobě používá, ovlivňuje kvalitu operací a tím i usní. Voda musí být čirá, bez mikroorganismů a organických látek, s nízkým obsahem soli železa, manganu, síranů a uhličitánů, musí mít přiměřenou tvrdost, pH neutrální (6-8) a konstantní teplotu (cca 18 ° C).</p> <p>Většina těchto operací se provádí v <b>koželužských sudech</b>. Důležitými parametry těchto <b>sudů</b> jsou: průměr, rychlost a délka kolků. <b>Kolky</b> i <b>nůty</b> musí být z materiálů odolných vůči <b>chemikáliím</b>, které se při zpracování kůží používají.</p> <p><b>Výroba holiny</b></p> <p>Výroba holiny zahrnuje několik technologických operací.</p> <p><b>Námok:</b> Je v podstatě namáčení surových kůží ve vodě (ideální teplota 12° až 18°C - studená voda námok produkuje a způsobuje nadměrně botnáni kůže, teplá voda námok zkracuje, ale umožňuje rozmnožování hnilobných bakterií). Někdy se kůže před námokem ořezávají - odstraňují se ty části kůže, které by ztěžovaly mechanické opracování kůží a také ty části, které jsou pro výrobu usní nepoužitelné) uši, oháňka, hlava, část nožin).</p> <p>Účelem námoku je:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- přivést kůži do takového stavu v jakém byla po stažení ze zvířete tzn. dostat do kůže 70-75 % vody;</li> <li>- odstranit konzervační prostředky (např. sůl, naftalen);</li> </ul>
---	--

Obr. č. 11: Odkaz pro zobrazení obrázku



Obr. č. 12: Obrázek, který se zobrazí po kliknutí na odkaz na obrázku č. 11

Po vložení kompletního textu, obrazové dokumentace, či provedení potřebných změn, je potřeba tyto změny uložit, kliknutím na tlačítko Uložit změny.



Obr. č. 13: Tlačítko Uložit změny v okně pro vkládání a editování textu

Je důležité také zmínit, že pro práci se systémem Moodle je nejvýhodnější používat prohlížeč Internet Explorer. Jiné prohlížeče, např. Opera, nebo Mozilla Firefox mohou způsobovat problémy a ne všechny funkce programu v nich pracují správně.

## 7. Závěr

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo navrhnout a vytvořit prezentaci kožených výrobků. Tento cíl se podařilo splnit, prezentaci je možné si prohlédnout na stránkách <http://turbo.cdv.tul.cz/> v části Textilní zbožíznalství 3; Kůže, kožešiny, usně. Vytvořený materiál by měl sloužit jako studijní pomůcka pro studenty předmětu Textilní zbožíznalství 3. Je obohacen o množství názorných obrázků a fotek, které by měly přispět k lepšímu pochopení výrobního procesu a lepší představě jednotlivých výrobků.

Celá problematika je zde rozdělena do přehledných kapitol: historický vývoj, členění kožedělného průmyslu, základní pojmy, kůže - jejich dělení a zpracování; kvalita, jakost a ceny usní. Nosnou kapitolou jsou výrobky z usní s obrazovým doprovodem, který je zpřístupněn studujícím pomocí hypertextových odkazů. Kožené výrobky jsou rozděleny na oděvní výrobky, koženou galanterii, rukavice a boty.

Při získávání materiálů pro tuto práci bylo zjištěno, že firem zabývajících výrobou usní a výrobku z usní je v České republice poměrně málo. Dvě z nich byly osloveny a navštíveny za účelem získání obrazové dokumentace pro prezentaci. Tento úkol se podařilo splnit.

Obrazová dokumentace byla získána jak ve formě osobně pořízených fotografií jednotlivých strojů v koželužské dílně, tak i ve formě prospektů a katalogů zobrazujících jednotlivé výrobky z usní. Tato obrazová dokumentace je ve velkém rozsahu použita v uvedené internetové prezentaci, část je také použita v kapitole č. 3 této bakalářské práce a v přílohách.

Pro vytvoření samotné prezentace v systému Moodle bylo zapotřebí seznámit se s jeho uživatelským rozhraním, ale zejména se způsobem práce v administrátorské části – vkládáním obrázků, tvorbou hypertextových odkazů, formátováním textu a systémem tvorby stromové struktury daného kurzu. V průběhu tvorby e-learningových stránek bylo mimo jiné zjištěno, že na práci se systémem Moodle je nejvýhodnější používat prohlížeč Internet Explorer. Jiné prohlížeče, např. Opera, nebo Mozilla Firefox mohou způsobovat problémy a ne všechny funkce programu v nich pracují správně. Pro budoucí bezproblémový chod kurzu byla celá obrazová dokumentace upravena a uložena na server Moodle, jelikož použití obrázků jako hypertextových odkazů je s ohledem na možnost změny struktury odkazovaných stránek poměrně nevhodné.

Vytvořená prezentace do značné míry zjednoduší práci vyučujícím předmětu Textilní zbožíznalství 3 a také studentům, studujícím tento předmět.

## 8. Seznam pramenů

- [1] Haviar, Š. – Pařilová, H. – Kubát, L.: Textilní zbožíznalství; Kůže, usně, kožešiny.  
Liberec, Technická univerzita, 2002
- [2] Internetové stránky firmy GARA TZL PLUS s.r.o., [www.gara.cz](http://www.gara.cz)
- [3] Internetové stránky firmy Kozak, <http://firma.maxportal.cz/detail/kozak-klatovy-a-s>
- [4] Podklady od Ing. Kubáta

## **9. Seznam příloh**

**Příloha č. 1:** Zobrazení oděvních výrobků z usní

**Příloha č. 2:** Zobrazení jednotlivých stříhů svršku obuvi

**Příloha č. 3:** Zobrazení výrobků kožené galanterie

## Příloha č. 1: Zobrazení oděvních výrobků z usní



Kožený plášť



Kožená bunda





Kožená vesta



Kožená čepice



Kožená kravata



Kožené kalhoty

## Příloha č. 2: Zobrazení jednotlivých stříhů svršku obuvi



Derbový stříh



Nártový stříh



Mokasínový střih



Lodičkový střih



Sponkový střih



Holeňový střih

### Příloha č. 3: Zobrazení výrobků kožené galanterie

#### Kabelky



Rámová kabelka



Zdrhovadlová kabelka



Klopnová kabelka



Kabelka – Psaníčko



Večerní kabelka

### Kabely



Messenger's bag



Shoulder bag



Cestovní

Peněženky



Běžná





Vizitka



Dolarka



Číšnická

Neceséry a manikúry



Manikúra



Cigaretové pouzdro



Pánská etue



Dámská etue



Ledvinka



Pánský opasek



Dámský opasek



Klíčenka



Jmenovka



Přívěsek

### Aktovky



Jednoduchá



Kapsová



Rámová



Diplomatka



Spisovka



Manažerský blok

Kufry



Manažerský cestovní kufřík



Diplomatický kufřík



Pilotní kufřík



Kosmetický kufřík